

ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПІДРОЗДІЛІВ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СУБ'ЄКТУ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олександр Петрович БОЛІЙ,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0005-5250-5339>*

Забезпечення ефективної діяльності підрозділів внутрішньої безпеки, як суб'єкту профілактичної діяльності, є фактично неможливою без створення належного рівня гарантій здійснення ними своїх завдань та функцій. Академічний тлумачний словник української мови розглядає гарантію, як: поруку в чомусь, забезпечення чого-небудь; умови, що забезпечують успіх чого-небудь [1, с. 29]. Отже, гарантії – це засоби, що створюють можливість певної діяльності чи відносин. В.Д. Солдатова пропонує комплексний підхід до розуміння юридичних гарантій в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ, визначаючи його як універсальне поняття, що складається з системи правових засобів та спеціально вироблених державою способів, які сприяють реалізації визначених правових норм, регламентуючих їх адміністративну діяльність, забезпечують точне дотримання та застосування нормативно-правових актів, правильне використання прав, виконання обов'язків всіма учасниками адміністративних правовідносин із притягненням винних до юридичної відповідальності [2, с. 851]. Тож в цілому, правові гарантії – це встановлені законодавством засоби забезпечення дотримання порядку реалізації прав та обов'язків учасників конкретних правовідносин.

Гарантії, які забезпечують можливість реалізації підрозділами внутрішньої безпеки профілактичної діяльності можна поділити на декілька груп. По-перше, правові, які на погляд Д.О. Кошикова, являють собою комплекс встановлених державою умов і засобів, направлених на забезпечення ефективної реалізації їх завдань і функцій, законності та дотримання прав громадян. Однією з ключових гарантій є юридична відповідальність, що спрямовується не тільки на осуд і застосування стягнень до винних працівників поліції, але й на стимулювання належного виконання ними своїх службових обов'язків та очищення особового складу від правопорушників [3, с. 98-99]. Отже, автор відносить до гарантій також і відповідальність самого працівника поліції за порушення ним своїх службових обов'язків.

Більш прийнятним уявляється думка І.І. Сенчука відносно того, що правові гарантії є саме юридичними механізмами сприяння професійній діяльності поліцейських, які встановлюють засоби правового впливу на поведінку як самого поліцейського, так і не обмеженого кола

осіб, з якими може стикатися поліцейський. До однієї з таких гарантій автор вважає закріплення більш жорстких видів юридичної відповідальності за правопорушення у відношенні поліцейського [4, с. 90]. Тобто, ці закріплені законодавством фактори, що дозволяють виконувати поліцейськими свої повноваження.

До організаційних гарантій відносять ті, які створюють передумови для незалежності та неупередженості поліцейського при виконанні своїх обов'язків [4, с. 90]. Зокрема, такою гарантією є встановлена Законом України «Про Національну поліцію» заборона окрім безпосереднього і прямого керівника поліцейського, надавати будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги, доручення поліцейському або іншим способом втручатися в законну діяльність поліцейського. Також встановлено заборону надавати поліцейському для виконання тих обов'язків, які не визначені законом [5].

Також, загальними гарантіями, що складають зміст адміністративно-правового статусу підрозділів внутрішньої безпеки як суб'єкту профілактичної діяльності є матеріально-технічні та соціально-економічні. Роль перших полягає у створенні фізичних умови для належного виконання обов'язків поліцейського. До них відносять забезпеченість автотранспортом та паливом для нього, необхідною оргтехнікою, приміщеннями, обладнанням, спеціальними засобами та озброєнням. Соціально-економічні гарантії забезпечують створення та підтримання внутрішньої мотивації поліцейського до продовження служби. До таких гарантій відноситься грошове забезпечення, соціальне та пенсійне забезпечення [4, с. 91]. Гідна оплата праці українських поліцейських відіграє важливу роль у гарантуванні їх діяльності, адже від їх вмотивованості напряду залежить безпека громадян та рівень розкриття злочинів. І тому їх зарплата має відповідати сучасним ризикам та реаліям, забезпечувати стабільність. Розміри грошового забезпечення мають відображати рівень фізичного і морального навантаження для поліцейського, враховувати ризики, які несе службова діяльність [6, с. 239]. Т.Г. Головань справедливо підкреслює, що грошове забезпечення поліцейських повинно досягати своєї основної мети – забезпечення задоволення матеріальних потреб і законних інтересів поліцейських; стимулювання поліцейського краще виконувати свої службові завдання (адже винагорода виконує й заохочувальну функцію) [7, с. 62].

Отже, гарантії як елементи адміністративно-правового статусу підрозділів внутрішньої безпеки НПУ, являють собою сукупність умов та засобів, якими забезпечується реалізації ними своєї професійної діяльності, у тому числі щодо профілактики правопорушень. Відповідні гарантії можуть бути правовими, організаційними, матеріально-технічними та соціально-економічними. Їх загальною ознакою є формально-юридична визначеність та спрямованість на досягнення функціональних завдань.

Список використаних джерел

1. Словник української мови : [в 11 т.] / АН УРСР, Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. - Київ : Наук. думка, 1970 - 1980. Т. 2: Г-Ж / ред. тому: П. П. Доценко, Л. А. Юрчук. 1971. 550 с.
2. Солдатова, В. Д. Сутність та загальна характеристика юридичних гарантій законності в адміністративній діяльності ОВС України. *Форум права*. 2010. № 4. С. 846–852 . URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10cvddou.pdf>
3. Кошиков Д. О. Юридичні гарантії діяльності підрозділів поліції особливого призначення. *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип. 2(8). 2015. С. 95-99
4. Сенчук І.І. Гарантії професійної діяльності поліцейських в сучасних умовах. *Форум права*. № 3. 2018. С. 88–95. URL : <https://forumprava.pp.ua/files/088-095-2018-313-.pdf>.
5. Про Національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
6. Вапнярчук Н.М. Грошове забезпечення працівників Національної поліції України як важлива юридична гарантія їх діяльності. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. № 1. 2023. С. 235-240. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/279181/273754>
7. Головань Т. Г. Грошове забезпечення працівників Національної поліції України як один із напрямів професійної мотивації. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. № 2. 2024. С. 60-65